

Політизація українського руху в Австро-Угорщині

- Український національний рух в Австро-Угорщині мав сприятливіші умови для розвитку, ніж у Росії. Центральна влада час від часу підтримувала українців у Галичині, щоб стримувати поляків, і українців на Буковині, де домінували румуни. Найважче було українцям Закарпаття, яке входило до угорської частини монархії Габсбургів.
- «Нова ера» (1890–1894) — українсько-польська компромісна угода в Галичині, яку підтримали народовці та київські громадівці. Результатом її реалізації стали:

— запровадження в буковинських і галицьких освітніх установах українського фонетичного правопису (1892);

— відкриття у Львівському університеті кафедри історії України на чолі з М. Грушевським (1894);

— перетворення Літературного товариства ім. Т. Шевченка на Наукове (1892) та його часткова державна підтримка;

— створення страхового товариства «Дністер» (1892);

— відкриття української гімназії в Коломиї (1892);

— розширене вживання української мови в державних установах;

— українці отримали ширший доступ до державних посад.

«Нова ера» сприяла подальшій політизації українського руху в Східній Галичині.

- Радикали (лідери: І. Франко та М. Павлик):

— представники молодшого покоління галицької інтелігенції;

— прихильники соціалізму;

— опоненти народовців і москвофілів;

— критикували греко-католицьке духовенство.

1890 р. — заснування першої української партії: Русько-Українська радикальна партія (РУРП). Лідери: І. Франко та М. Павлик.

1895 р. — друк праці Юліана Бачинського «Ukraina Irredenta» («Україна уярмлена»), у якій з позицій соціалізму вперше обґрунтовано необхідність створення незалежної України.

1899 р. — створення Української національно-демократичної партії (УНДП), яка стала найвпливовішою серед українських партій Австро-Угорщини. Ініціатори створення: М. Грушевський, І. Франко.

1899 р. — створення Української соціал-демократичної партії (УСДП). Лідери: М. Ганкевич, Ю. Бачинський, С. Вітик.

- Політична система Австро-Угорщини давала змогу українському рухові бути представленим як в Галицькому та Буковинському сеймах, так і у Віденському парламенті. Це був важливий досвід легальної парламентської боротьби.

Завдання 1. Прочитайте уривок з праці Юліана Бачинського «Ukraina Irredenta» («Україна уярмлена») та примітку до нього і дайте відповіді на питання.

«Політична самостійність України, т. є політична відрубність України не лише від Польщі, але і від «Великоруси», узаasadнена тим, що не лише одній Польщі, але і «Великоруси» виставлена вона на жир, обі вони тягнуть з неї поживні для себе соки... Отже, таке становище, яке займе Україна супроти Польщі, таке саме становище буде вона мусіла зайняти і супроти «Великоруси». Як проти Польщі, так і проти «Великоруси» буде мусіла виступити до бою; від обох тих націй буде мусіла добивати ся політичної відрубности, політичної самостійности. *...

*) Терміну «Україна» уживаю ту не так в значіню національнім, як радше на означене південно-західної російської території, в котрої склад входять: Волинь, Поділе, т. зв. «Малоросія» (губ. київська, чернігівська, полтавська і харківська) і т. зв. «Новоросія» (шмат землі по Чорне море). Боротьба за політичну самостійність України не відносить ся також виключно лише до Українців-народу, а взагалі, до всіх, що замешкують Україну, без огляду на те, чи се автохтон-Українець, чи кольоніст: Великорос, Поляк, Жид **[це слово на позначення єврейського народу наприкінці XIX століття не мало негативного контексту в Галичині — від авторів конспекту]** чи Німець. Спільний інтерес з'українщить їх, змусить їх усіх стати українськими «патріотами»».

1. Яку економічну ситуацію згадує автор у словах «виставлена вона на жир, обі вони тягнуть з неї поживні для себе соки»?
2. Яке сучасне уявлення про націю як політичну чи етнічну спільноту декларує Юліан Бачинський у примітці? Для цього скористайтеся відкритими джерелами в інтернеті.

Іван Франко
(1856–1916)

Видатний письменник і учений. Керівник філологічної секції Наукового товариства імені Шевченка. Лідер радикалів. Співзасновник і лідер РУРП. Член УНДП з 1899 р.

Юліан Бачинський
(1870–1940)

Один із засновників РУРП у 1890 р., а 1899 р. — УСДП (до 1914 р. — голова цієї партії). Автор брошури «Ukraina Irredenta» («Україна уярмлена»).

Рекомендовані джерела

1. Бачинський Ю. Україна irredenta. Третє видання. Берлін. 1924.

URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Bachynskyy_Yulian/Ukraina_irredenta.pdf